

Research Article

Şantiye Ortamında İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri Kapsamında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi

Oğulcan Fatih TOSUN¹

Geliş / Received: 1/12/2021

Revize / Revised: 30/12/2021

Kabul / Accepted: 05/01/2022

ÖZET

Şantiye ortamında görev alan yetkili kişilerin karşısına çıkan en büyük sorunlardan biri iş sağlığı ve güvenliği konusudur. Yapılan çalışma; şantiye şefliği ve saha mühendisliği özelinde olup İSG önlemleri kapsamında yapılan çalışmaları içerecektir. Çalışanların şantiye ortamında birden fazla iş kolunda tehlikeli olabilecek görevler aldığı bilinmektedir. Alınacak önlemler iş kazalarının, iş kazalarından kaynaklanan yaralanma veya ölüm olaylarının önüne geçebilmek adına mutlaka uygulanmalı ve denetimi sağlanmalıdır.

Alınabilecek önlemler, alınan önlemlerin uygulanması, teorik ve pratik eğitimler iş sağlığı ve güvenliği önlemleri dahilinde olmalıdır. Bu makalede İSG önlemleri ve karşımıza çıkabilecek riskli durumlar hakkında literatür araştırılması yapılmış olup, yapılan çalışmalar hakkında yorum ve değerlendirmelerin yapılacağı bir derleme çalışması olacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: - Şantiye, İş Sağlığı Ve Güvenliği, İSG

¹ Oğulcan Fatih TOSUN İnşaat Mühendisliği Bölümü, İstanbul Aydın Üniversitesi, İSTANBUL

*Corresponding author: ogulcantosunn@gmail.com

Investigation of the Studies Made in the Scope of Occupational Health and Safety Measures in the Center of the Construction Site

ABSTRACT

Occupational health and safety is one of the most important problems encountered in construction sites by the authorities. The scope of this paper is limited with construction supervisor and site engineers, and the studies conducted in terms of OHS will be analyzed. It is known that construction workers are participate in different branches of work which could be considered as dangerous. It is utmost importance for preventative measures to be implemented in order to avoid cases such as work-related accidents, work-related injuries and death, and necessary audits should be performed. Measures to be taken, implementing the measures, and theoretical and practical trainings must be considered as an integral part of occupational health and safety measures. In this study, a literature review on OHS measures and possible risks will be conducted, and interpretations and evaluation concerning the established studies will be provided.

KEYWORDS: - *Pandemic, Covid-19, Construction, Occupational Health and Safety*

1. GİRİŞ

İşçi sağlığı ve güvenliği, inşaat mühendisliği özelinde, şantiye ortamında dikkat edilmesi gereken konuların başında gelmektedir. Ülkemizde ve dünyada her gün yüzlerce çalışan iş kazasıyla karşı karşıya kalmaktadır. Alınan veya alınması gereken önlemlerin yeterli düzeyde olmaması, çalışanlara alınan önlemlerin eğitimlerinin verilmemesi gibi sebepler dolayısıyla kazalar devam etmektedir. Çalışan ve yönetici ihmalleri, denetleyicilerin yetersizlikleri gibi unsurlar iş kazalarını engellemeye yönelik yapılan çalışmalarını etkisiz kılmaktadır.

İnşaat sektöründe çalışan kişi sayısının fazla olması ve yapılan işlerin sürekliliğinin olmaması alınan önlemlerin de sürekliliğinin olmamasına neden olmaktadır. Bu makalenin amacı; iş sağlığı ve güvenliği önlemleri konusunda yapılan çalışmaların incelenmesi ve inşaat sektöründe karşımıza çıkabilecek problemler ve bu problemlerin çözümlerinin irdelenmesi sonucunda yaşanabilecek kazaların ve iş hastalıklarının önüne geçmek adına insanların bilgilenmesini sağlamaktır.

Aynı firmaya bağlı olsalar da her şantiyenin farklı çalışma koşulları, çalışan işçilerin profilleri farklıdır ve bu durum risk düzeyi açısından da farklılığı beraberinde getirmektedir. Aynı firmaya ait birden fazla şantiye olabilmesi ve risk değerlendirme konusunda karar merci olarak farklı şantiyelerde görevlendirilen iş güvenliği uzmanlarının olması ve farklı risk kriterleri dikkate alınarak değerlendirmenin yapılması açılarından problem çok kriterli karar verme yapısındadır (Toktaş, P., Can, G., F., 2018, Şantiyelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Risk Düzeylerine Göre Kemira-m Yöntemi ile Sıralanması, Ergonomi 1(3), 123-136).

Eğer şantiyede düzenli olarak İSG uzmanı bulunmuyorsa, yanlış bir durum olmak ile, şantiye şefinin birçok görevinden bir tanesi de güvenlik önlemlerinin alınması ve denetlenmesi olacaktır. Aynı zamanda çalışanların kurallara uyması gerekmektedir. Önlemler alındığı durumda bile dikkatsizlik ve umursamazlık sonucu şantiyelerde iş kazaları olabilmektedir.

Gelişmiş ülkelerin pek çoğunda, firmalarda uygulanan iş güvenliği yönetim sistemi, mevcut organizasyonun bir parçasıdır. İş güvenliği uygulamaları da belirli bir sistematik dahilinde uygulanmaktadır. Bu sistematik, uygulama, denetim, geliştirme ve sonuçların değerlendirilmesi dahilinde yürütülmektedir. Bu sistematikten uyarlanarak hazırlanan iş güvenliği performans anketi, ülkemizdeki uygulama eksikliklerini ortaya koymaktadır (Yetkin, O., Şantiyelerin İş Güvenliği Performans Analizi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2004)

Şantiyeler, birden fazla ekibin eş zamanlı olarak çalıştığı ortamlardır. Bu bağlamda ekip yöneticilerinin İSG önlemleri kapsamında ekiplerini koordine etmeleri gerekmektedir. Tüm sorumluluğun ana firmaya yüklendiği durumlarda, önlemlerde aksilik ve açıklar olacaktır. Dolayısıyla, bütüncül bir bakış açısıyla; çalışanlar ve yöneticileri kapsayan sorumluluk ve kurallar yardımıyla şantiye ortamlarında gerçekleşebilecek iş kazalarının önüne geçilmesi hedeflenmelidir. Yapılan araştırmada; çalışanların %65,9 oranında daha önce hiç iş güvenliği eğitimi almamış ve %29,5 oranında iş güvenliği yönetmeliği hakkında hiçbir bilgisi olmayan çalışanlar bulunduğu görülmüştür (Polat, B., Bayram, N., S., Polat, A., Güneydoğu Anadolu Bölgesi için İnşaat Sektöründeki İş Güvenliği Koşullarının İncelenmesi, Int. J. Pure Appl. Sci., 3(2):68-78, 2017)

2. ŞANTIYE ORTAMINDA İŞ KAZALARI

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 2020 yılında yayınlamış olduğu verilere göre; bina inşaatı, bina dışı yapıların inşaatı ve özel inşaat faaliyetlerinde iş kazası geçirmiş veya meslek hastalığına tutulmuş toplam 44.304 kişi vardır. (URL: http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari).

Günde 8 saat, yılda 300 gün çalışıldığı kabulüyle; her iş günü 116, her iş saati 14,5, her 12 dakikada 3 iş kazası meydana gelmektedir ve her iş günü yaklaşık 1 kişi iş kazası sonucu yaşamını yitirmektedir (Oymakapu, N., Taner, Z., T., 2018, Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliğinin Kayseri Kentindeki Durumu, 4. Ulusal Yapı Kongresi ve Sergisi Yapı Sektöründe Yenilikçi Yaklaşımlar).

Şantiyelerdeki iş kazalarının başlıcaları; yeterli güvenlik önlemleri ve uyarıların alınmadığı durumlarda insan düşmesidir. Çatıda, iskelede çalışan işçilerin güvenlik ekipmanlarını kullanmaması, kullanılan ekipmanlarının bakımlarının yapılmamış olması veya eski olması ve bireysel dikkatsizlikler sonucu düşme sonucu çalışanlar zarar görebilir veya yaşamını yitirebilir. Düşmeleri engellemek adına şantiyelerde yüksekte çalışmak durumunda kalan çalışanlara yeterli ekipmanlar sağlanmalı ve çalışanların bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Malzeme düşmesi sonucu tehlikeli yaralanmalara ve ölümlere yol açabilecek iş kazaları mümkün olacaktır. Baret kullanılması ve çalışma olan katlarda döşemeye file gerilmesi, çalışma alanından aşağıya malzeme düşmesini engelleyecek ve dolayısıyla iş kazalarının önüne geçilecektir.

Hafriyat alındığı durumlarda, hafriyat alanı çevresinin güvenli bir şekilde kapatılması, hafriyatın şevli bir şekilde alınarak karşılaşılabilecek göçme vb. durumların önüne geçilmesi, şevli kısmı branda vb. malzeme ile kapatarak önlem alınması gerekmektedir. Aksi takdirde hafriyatın üzerindeki veya hafriyat alanındaki çalışanlar göçük altında kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Şantiyelerde kullanılan elektrik kablolarının mümkün olduğunda yukarıdan götürülmesi gerekmektedir. Zeminden götürülen elektrik kabloları, zaman içerisinde hasar alarak kırılma ve açılmalar meydana gelmektedir. Su temas eden bölgelerde elektrik çarpma riskleri söz konusu olacaktır. Elektrik ile ilgili karşılaşılan problemlerle, elektrik teknisyeninden yardım alınmalı ve çalışanların direkt olarak elektrikle temas etmesinin önüne geçilmelidir. Hasar görmüş elektrik kabloları tamir edilerek dışarı ile temasının kesilmesi gerekmektedir.

Kaba inşaat sırasında; kalıp imalatında, taşıyıcı elemanlar düzenli yerleştirilmeli ve beton dökümü esnasında kalıp çökmesi gibi durumlarda karşı karşıya kalınmaması gerekmektedir.

Şantiyede çalışan iş makinelerinde görsel ve işitsel uyarılar bulunması gerekir. Aynı zamanda iş makinesinin çalıştığı alanlara, o alanda işi olmayan çalışanlar girmemeli, çalışmak zorunda kalanların ise iş makinelerinin kör noktalarını dikkate alarak hareket etmesi gerekmektedir. Aksi durumda ölümcül iş kazaları gerçekleşebilir.

3. ŞANTIYE ORTAMINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ÖNLEMLERİ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

(Toktaş, C., Şantiyelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Risk Düzeylerine Göre Kemira-m Yöntemi ile Sıralanması, 2018) Çalışmada şantiye ortamlarının, birbirinden farklı ve birden fazla değişkene sahip olduğu ve tüm bu değişkenleri dikkate alarak iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanması gerektiği söylenmektedir. Firmaların şantiyelerine risk değerlendirmesi yaparak, riski fazla olan şantiyeye önlem önceliğini o şantiyeye vermek gerektiği belirtilmektedir. Yapılan risk değerlendirmesi sonucu en riskli olan şantiyeye gerekli eğitimlerin ve güvenlik önlemlerinin iyileştirme çalışmalarının başlaması gerektiği belirtilmiştir.

(Bayram, S., Şantiyelerde Yaşanan Güncel İş Kazaları, Çalışan Farkındalıkları ve Eğitim Seviyeleri Arasındaki İlişki, 2018) Çalışmada 2015-2018 yılları arasında ülkemizde yaşanan ve ulusal medyada haber olarak yayımlanmış, inşaat yapım işlerinde gerçekleşen iş kazalarından örnekler incelenerek yorumlanmıştır. İş kazaları incelenmiş olup; yorgunluk, dikkatsizlik, şantiye alanında önlemlerin alınmaması, alınan önlemlere çalışanların ve yöneticilerin uymaması gibi sebeplerle kazaların gerçekleşiyor olduğu belirtilmiştir. Üstyapı inşaatlarında en çok kaza yaşanan zaman dilimi sabah olurken, altyapı inşaatlarında iş kazaları akşam saatlerinde yoğunluk göstermiştir. Ayrıca gerçekleşen kazaların çoğunluğunda yüksekte düşme ve yukarıdan cisim düşmesi şeklinde belirtilmiştir. Bu bağlamda baret, emniyet kemeri ve güvenlik ağının kullanılması gerektiği görülmektedir. Çalışmada, firmanın büyüklüğü fark etmeksizin çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin verilmesi gerekliliği ve kişisel koruyucu ekipman tedarikinin gerekliliği belirtilmektedir.

(Kabaroglu, P., Şantiye Kurulumunda İş Sağlığı ve Güvenliği Kurallarına Uygunluğun Değerlendirilmesi, 2015) Çalışanları koruma amacıyla, çalışma ortamının en verimli ve en güvenli şekilde planlanması gerektiği belirtilerek; insan sağlığı ve can güvenliğinin en önemli şey olarak kabul edilmesi söylenmiştir. İşçilerin, işlerine uygunluklarının kontrol edilmesini ve sigortasız işçi çalıştırılmaması gerektiği belirtilmektedir. İlgilenilmesi gereken ilk şey insan olmalı, üretim ikinci plana alınmalıdır. İş kazası riski vardır ama önlemler alındığı ve eğitimlerin verildiği takdirde kazaların önüne geçilebileceği belirtilmektedir.

4. SONUÇ

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ve talebin artmasıyla proje süreleri kısaltmaya başlamıştır. İnşaat sektöründe insanların yanı sıra çeşitli iş makinelerinin kullanımı da artmıştır. Şantiye sahasında sorumlu olan meslektaşlarımız ve çalışanlarımızın kendi sağlığı ve çevresindeki insanların sağlığını düşünerek sorumluluk almalı, kurallara uymalı ve daha dikkatli olmaları gerekmektedir. Ne yazık ki şantiyelerde sağlayacağımız güvenlik tek kişiye bağlı olmamaktadır. Şantiyelerde bulunan ekiplere gerekli bilgiler ve uyarılar yapılması ve çalışanların bu uyarıları dikkate alıp uygulaması gerekir. Aksi takdirde şantiyelerde karşılaştığımız iş kazalarının önüne geçemeyiz. Bu bağlamda sorumluluk, şantiye ekipleri ve yöneticiler tarafından alındığı takdirde olumlu sonuçları görebiliriz.

KAYNAKÇA

- 1) Toktaş, P., Can, G., F., 2018, Şantiyelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Risk Düzeylerine Göre Kemir-m Yöntemi ile Sıralanması, Ergonomi 1(3), 123-136
- 2)URL:http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yillikleri
- 3) (Oymakapu, N., Taner, Z., T., 2018, Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliğinin Kayseri Kentindeki Durumu, 4. Ulusal Yapı Kongresi ve Sergisi Yapı Sektöründe Yenilikçi Yaklaşımlar)
- 4) Yetkin, O., Şantiyelerin İş Güvenliği Performans Analizi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2004.
- 5) Polat, B., Bayram, N., S., Polat, A., Güneydoğu Anadolu Bölgesi için İnşaat Sektöründeki İş Güvenliği Koşullarının İncelenmesi, Int. J. Pure Appl. Sci., 3(2):68-78, 2017